

Konu ile ilgili ayet ve hadis:

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ

وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : وَمَنْ اسْتَشَارَهُ أَحُوهُ الْمُسْلِمِ ، فَأَشَارَ عَلَيْهِ بِغَيْرِ رُشْدٍ ، فَقَدْ خَانَهُ ، وَمَنْ أَفْتَى بِغُفْيَا غَيْرِ نَبْتٍ ، فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى مَنْ أَفْتَاهُ "

Aziz ve Muhterem kardeşlerim; Hutbemizin konusu İstişarenin dinimizdeki yeri ve istişare adabı hakkında olacaktır.

İSTİŞARE; İnsanların cüz’i ve ferdi bir konuda görüş alışverişinde bulunması anlamında bir terimdir. Herhangi bir konuda doğruya ulaşmak veya yaklaşmak için bir başkasının görüşüne başvurma anlamına gelir.

Danışma, fikir alış-verişinde bulunma işi için “Meşveret” kelimesi kullanılır.

Külli ve genel konularda “Şûra” kelimesini kullanırız.

Kur’ân-ı Kerim, açık ve net olarak, istişareyi Müslümanların zaruri vasfı olarak zikretmiş ve istişarenin, hayatın bütün birimlerinde vazgeçilmez bir esas olarak uygulanmasını inananlara emretmiştir.

Mesela, Şûrâ Sûre-i Celîlesi’nde, وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ

وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ “Onlar (öyle kimselerdir) ki, Rabblerinin çağrısına icabet eder ve 1- namazı dosdoğru

kıllarlar; 2- onların işleri kendi aralarında şûrâ iledir; 3- kendilerine rızık olarak verdiğimizizden de infakta bulunurlar [Şûrâ sûresi, 42/38.] beyan-ı sübhanisinde, **meşvereti namaz ve infakla birlikte zikretmek suretiyle** onun, mü'min bir toplum için en hayatî bir vasıf ve ibadet ölçüsünde bir muamele olduğunu hatırlatmıştır. **Şûrâyla alâkalı ayetin içinde bulunması** nedeni ile bu **sûreye "Şûrâ"** isminin verilmesi de gayet mânidârdır!

"Şûrâ, ilk mirasçılar gibi günümüzün kudsîleri için de en hayatî bir vasıf, en esaslı bir kuraldır. **Kur'ân'a göre o, mü'min bir toplumun en bariz alâmeti ve İslâm'a gönül vermiş bir cemaatin en önemli hususiyetidir."**

Hatalardan korunmanın, yapılan işlerin istikamet üzere gitmesinin garantisi, meşverettir. Meşveret, yapılacak işlere herkesin iştirakini sağlar.

Hz. Peygamber (s.a.v) istişâreye teşvik etmiştir. Ebû Hureyre (r.a), Rasûlullah'tan (s.a.v) daha çok ashabıyla istişâre eden kimse görmediğini belirtmektedir. (Tirmizî,Cihâd,34) Bundan dolayı ibn Teymiyye idareciler istişâreden muaf olamazlar. Çünkü Allah onu peygamberine emretmiştir, demektedir.

Peygamber (s.a.v), istişâre'nin toplumsal hayata getireceği huzur ve saadeti ifade için de şöyle buyurmuştur: "İdarecileriniz, içinizden iyi kişiler, zenginleriniz ise cömert kişiler olduğu ve işleriniz de müşavere ile yürütüldüğü

takdirde, sizin için toprağın üstü altından daha hayırlıdır”
(Tirmizî, Fiten, 78)

Bir rivâyette Hz. Peygamber: “Sizden biriniz kardeşiyle istişâre etmek isterse kardeşi görüşünü söyleyerek ona yol gösterebilir” (İbn Mâce, Edeb, 37.) buyurmuştur.

“İstişare eden zarar görmez.” “İstişare edip doğru neticeye ulaşmamış bir topluluk yoktur.”

Evet, Allah Resûlü, her meseleyi ashabıyla istişare ederek onların düşünce ve görüşlerini alıyor, planladığı her işi topluma mâlediyordu. Planlanan işlere, herkesin ruhen ve fikren iştirakini sağlayarak projelerini en sağlam statikler üzerinde gerçekleştiriyordu.

Uhud Harbini müteakip: *“Bu iş hususunda onlarla istişare et!”* fermân-ı sübhanisi nazil olunca, Allah Resûlü'nün şöyle buyurduğu nakledilir: *“Şüphesiz ne Allah'ın ne de Resûlü'nün meşverete ihtiyacı vardır. Ne var ki Allah onu, ümmete bir rahmet vesilesi kılmıştır. Kim istişarede bulunursa, o doğruya ulaşmaktan mahrum kalmaz. Kim de onu terk ederse sapıklığa düşer.”* Bu ifadeden de anlaşıldığı gibi **Allah, meşverete ihtiyacı olmayan Nebisine istişareyi emretmekle, idarecilere şûrânın önemini hatırlatmak istiyordu.**

O'nun meşverete verdiği önemi aksettiren bazı tablolar; Hendek harbi öncesi yapılan istişarede, Selmân-ı Fârisî'nin düşüncelerine temâyül göstermeleri ve düşmanın Medine'ye sızması muhtemel noktalarda hendekler kazdırması, Hudeybiye anlaşması esnasında herkesin görüş ve

düşüncelerini aldıktan sonra Ümm-ü Seleme Vâlidemizin temâyülleri istikametinde ortaya konan görüşlere göre bir yol ve strateji belirlemesi ve muhakkak bir hezimetî zafere çevirerek Medine'ye öyle dönmesi.

En akıllı insan, meşverete en çok saygılı ve başkalarının düşüncelerinden de en çok yararlanan insandır. İş ve planlarında kendi fikirleriyle yetinen, hatta onları zorla diğer insanlara da kabul ettirmeye çalışanlar, önemli bir dinamizmi elden kaçırdıkları gibi, çevrelerinden de sürekli nefret ve istiskal görürler. Evet, herhangi bir işe teşebbüs etmeden evvel, her türlü danışma ve araştırma yapılmak suretiyle, sebepler bazında ve tedbir planında kusur edilmemelidir ki, neticede kaderî tenkit ve çevreyi suçlama gibi, musibeti ikileştiren zararlı davranışlara girilmesin.

İstişare'ye katılacakların vasıfları: **«Ehlü'-hall ve'lakd»** denilen her meseleyi çözebilecek bir baş yüceler heyeti olmalı. İstişare edilen kişi ya da kişiler Allah in rızasını hedeflemeli, liyakat sahibi, anlayışlı, güvenilir, itimat isteyen hususlarda ihanet etmeyecek, içten, samimi, doğru sözlü bilgili, görgülü ve tecrübe sahibi olmalı. Hakkında istişare edilen kişilerle arasında düşmanlık olmamalı.

İstişarede görüşlerimizi devamlı nezaket çerçevesi içerisinde ifade etmeli. İtiraz ediyor gibi bir tavırla sorular sormak muhatapta gerginlik hali meydana getirir. Hatta belki onda da isyan duygularını tetikler. Dolayısıyla olan hakikate olur. Birisindeki soru üslupsuzluğundan ve diğerindeki tavır bozukluğundan dolayı, hakikat zarar görür. Hakikatin gadre

uğraması ve zulüm görmesi de bütün insanlık için büyük bir zarar olur.

İstişare etmek kavga etmek, uygunsuzca birbirimizi eleştirmek değildir. Hele istişare hiçbir zaman tartışma demek değildir.

Rabbimizden niyazımız bizleri istişareyi hayatlarına her alanda rehber yapan kâmil kullarından eylesin